

ВИСНОВОК

Національного університету «Чернігівська політехніка»
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Федяя Ярослава Ігоровича
на тему: «Формування системи фінансового контролінгу агропромислових
підприємств в умовах цифрової економіки»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науково-дослідними роботами.

У сучасних умовах функціонування агропромислових підприємств процеси цифровізації економіки, активне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, зростання обсягів фінансової інформації, посилення невизначеності зовнішнього середовища та необхідність оперативного реагування на фінансові ризики обумовлюють потребу в трансформації підходів до управління фінансовою діяльністю. За таких умов особливого значення набуває формування системи фінансового контролінгу, яка здатна забезпечити інформаційно-аналітичну підтримку процесу прийняття управлінських рішень, підвищення ефективності використання фінансових ресурсів, своєчасне виявлення потенційних загроз та забезпечення фінансової стійкості агропромислових підприємств. Саме тому питання формування системи фінансового контролінгу агропромислових підприємств в умовах цифрової економіки є надзвичайно актуальними як з теоретичної, так і з практичної точки зору.

Дисертаційна робота виконана в межах планів науково-дослідних робіт Національного університету «Чернігівська політехніка» за такими темами: «Формування інноваційно-інвестиційних засад сталого розвитку суб'єктів підприємництва в умовах євроінтеграції» (номер державної реєстрації 0121U113249), у межах якої автором обґрунтовано сутність системи фінансового контролінгу агропромислових підприємств; «Розробка механізму фінансування інноваційного відновлення стратегічно важливих секторів економіки України у післявоєнний період» (номер державної реєстрації 0123U104318)), у межах якої здобувачем обґрунтовано фінансові ризики цифрового розвитку агропромислових підприємств.

2. Метою дисертаційної роботи є узагальнення та поглиблення теоретико-методичних засад функціонування системи фінансового контролінгу агропромислових підприємств та розробка практичних положень забезпечення ефективності її функціонування в умовах цифрової економіки.

Для досягнення цієї мети в роботі поставлено такі *завдання*:

– визначити сутність фінансового контролінгу, його функції та роль в

управлінні підприємством;

- обґрунтувати зміст системи фінансового контролінгу агропромислового підприємства та специфічні риси її розвитку;

- конкретизувати особливості функціонування та трансформації системи фінансового контролінгу агропромислового підприємства;

- виокремити тренди сучасного розвитку агропромислових підприємств в Україні;

- провести аналіз результатів впливу цифрових технологій на функціонування агропромислових підприємств;

- виявити основні перешкоди трансформації системи фінансового контролінгу агропромислових підприємств в умовах цифрової економіки;

- систематизувати фінансові ризики цифрового розвитку агропромислових підприємств;

- описати модель цифрового фінансового контролінгу та практичні напрямки її впровадження у роботу агропромислових підприємств;

- розробити прикладні засади удосконалення функціонування механізму формування системи цифрового фінансового контролінгу агропромислових підприємств.

Об'єктом дослідження є процес трансформації системи фінансового контролінгу агропромислових підприємств в умовах цифрової економіки

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та прикладних положень трансформації системи фінансового контролінгу агропромислових підприємств в умовах цифрової економіки.

3. Наукові положення, розроблені особисто здобувачем, та їх новизна.

Основні результати дослідження, які становлять його наукову новизну і виносяться на захист, полягають у наступному:

удосконалено:

- науково-прикладні положення щодо впровадження та функціонування моделі системи цифрового фінансового контролінгу агропромислового підприємства, які, на відміну від існуючих підходів, сформульовані на основі конкретизації стратегічних пріоритетів цифрової трансформації агропромислових підприємств у сучасних умовах та розробки практичних рекомендацій щодо удосконалення функціонування зазначеної системи. Це дало можливість розкрити сутність моделі цифрового фінансового контролінгу, визначити її ключові складові та специфічні риси, а також обґрунтувати прикладні напрями поетапного її впровадження з використанням сучасних цифрових аналітичних технологій та автоматизованих систем підтримки управлінських рішень;

- теоретико-прикладні положення щодо функціонування та трансформації системи фінансового контролінгу агропромислового підприємства, що, на відміну від існуючих підходів, реалізовано через детальний аналіз ролі такої системи у забезпеченні ефективності фінансового менеджменту та виокремлення причин використання концепції фінансового контролінгу у діяльності агропромислових підприємств. Це дало можливість обґрунтувати зміст системи фінансового контролінгу агропромислового підприємства, визначити її ключові компоненти,

суб'єктів та процеси, які відбуваються в її межах, і спрямовані на формування та прийняття управлінських рішень на основі збору, аналізу й обробки інформаційних ресурсів щодо всіх аспектів господарської діяльності підприємства, а також описати концептуальні засади функціонування механізму трансформації зазначеної системи в умовах цифрової економіки;

– класифікацію фінансових ризиків агропромислового підприємства, які виникають у процесі його цифрового розвитку, що, на відміну від існуючих підходів, розширена такими ознаками: за рівнем ефективності, залежно від сутності ризику, етапу використання цифрових технологій, джерела виникнення, масштабу впливу, обсягів фінансових втрат, напрямів виникнення, терміну виникнення, можливості управління, типу цифрових технологій, сфери виникнення та можливості використання послуг страхових компаній. Це дало можливість визначити основні ризики впровадження моделі цифрового фінансового контролінгу у діяльність агропромислового підприємства та сформуванню підґрунтя для побудови адаптивної системи управління фінансовими ризиками в умовах цифровізації агропромислового виробництва;

– методичні положення до оцінювання стану функціонування системи фінансового контролінгу агропромислового підприємства, які на відміну від існуючих концепцій, розширені пропозицією використання інтегрального індексу для оцінки зазначеного стану. Запропоновано інтегральний індекс розвитку системи фінансового контролінгу агропромислового підприємства визначити через розрахунок сукупності таких субіндексів: фінансової стійкості, бюджетування, цифровізації, інформаційного забезпечення, ефективності. Використання зазначеної методики дало можливість у подальшому розробити окремі стратегічні напрямки розвитку системи фінансового контролінгу агропромислового підприємства з урахуванням її поточного стану та внутрішнього потенціалу такого підприємства до цифрової трансформації;

набуло подальшого розвитку:

– поглиблено понятійно-категоріальний апарат фінансової науки у частині уточнення змісту категорії «фінансовий контролінг агропромислового підприємства», що, на відміну від існуючих підходів, реалізовано через детальний аналіз сутності дефініцій «контролінг», «фінансовий контролінг», а також визначення специфічних рис господарської діяльності агропромислових підприємств. У результаті запропоновано розглядати фінансовий контролінг агропромислового підприємства як складну підсистему фінансового менеджменту суб'єкта господарювання, що здійснює сільськогосподарську діяльність та виробництво агропромислової продукції, яка спрямована на забезпечення фінансовими ресурсами його стратегічного розвитку на основі організації ефективно функціонуючої системи збору, аналізу та обробки інформаційних ресурсів, що характеризують результати управління активами, капіталом, грошовими потоками, інвестиціями та іншими аспектами фінансово-господарської діяльності такого суб'єкта;

– прикладні засади формування механізму трансформації системи фінансового контролінгу агропромислового підприємства в умовах цифрової економіки, що, на відміну від існуючих підходів, реалізовано через розкриття

змісту такого механізму, визначення змін у його структурній будові та принципах функціонування, що обумовлені залученням таким суб'єктом господарювання цифрових технологій у систему управління. Це дало можливість запропонувати розглядати механізм трансформації системи фінансового контролінгу агропромислового підприємства як складну систему взаємопов'язаних методів, інструментів і важелів, що використовуються суб'єктами управління з метою здійснення впливу на виробничі та управлінські процеси, а також економічні відносини, які формуються в межах підприємства, для забезпечення адаптивного та ефективного розвитку системи його фінансового менеджменту у довгостроковій перспективі;

– класифікація внутрішньосистемних перешкод впровадження системи фінансового контролінгу на агропромислових підприємствах, яка, на відміну від існуючих підходів до групування та виокремлення таких перешкод, була розширена новими класифікуючими ознаками, зокрема: за рівнем керованості, за напрямком виникнення, за можливістю прогнозування, за обсягами фінансових втрат, за терміном впливу, за масштабом поширення, за рівнем вирішення.

4. Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків рекомендацій підтверджується положеннями наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених, присвячених дослідженню відповідної проблематики. Досягнення поставленої мети та вирішення визначених завдань забезпечено застосуванням комплексу загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, що ґрунтуються на положеннях економічної науки, суміжних наукових дисциплін та міждисциплінарного підходу до вивчення соціально-економічних процесів, зокрема: контент-аналіз, метод систематизації, системний підхід, методи абстрагування, узагальнення та порівняння, статистичні методи, індексний метод, методи класифікації та групування, аналізу та синтезу, економіко-математичні методи, графоаналітичний та табличний методи.

Інформаційну базу дослідження склали законодавчі акти України, нормативно-правові документи, які стосуються функціонування агропромислових підприємств в Україні, наукові праці вчених, у яких досліджуються питання побудови дієвих систем фінансового контролінгу у функціонування різних типів економічних суб'єктів, включаючи агропромислові підприємства, статистична інформація Державної служби статистики України, Національного банку України, інформаційні ресурси мережі інтернет, особисті спостереження та розрахунки автора.

5. Теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає в доведенні основних положень, викладених у дисертації, до рівня методичних розробок та практичних рекомендацій щодо забезпечення розвитку агропромислових підприємств в умовах цифрової економіки. Результати дисертаційної роботи використовуються у діяльності: ТОВ «АГРОТРЕЙДГРУП ЛТД»: використано методичні рекомендації щодо побудови інформаційно-аналітичного забезпечення системи фінансового контролінгу; рекомендації щодо

удосконалення процесів планування, бюджетування, контролю витрат та прогнозування фінансових результатів підприємства (№ 17 від 13.05.2026 р.); Фермерське господарство «Інтер-Агро-База»: застосовано рекомендації щодо інтеграції цифрових інструментів у процеси фінансового планування та внутрішнього контролю, пропозиції щодо підвищення ефективності управління витратами та фінансовими потоками (№ 49 від 13.05.2026 р.); Національного університету «Чернігівська політехніка»: використано у навчальному процесі кафедри фінансів, банківської справи та страхування при розробці методичних матеріалів, а також під час проведення лекційних та практичних занять з таких освітніх компонентів: «Фінанси підприємств», «Фінансовий аналіз», «Фінансовий менеджмент» (№ 202/08-841 від 12.05.2026).

6. Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні та методичні результати дисертації оприлюднено автором на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Серед них: XIV Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів і молодих вчених «Юність науки – 2024: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства» (м. Чернігів, 24–26 квітня 2024 р.); Всеукраїнська науково-практична конференція «Фінансово-кредитний механізм розвитку економіки та соціальної сфери» (м. Кропивницький, 28 листопада 2024 р.); VIII Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні» (м. Вінниця, 6–7 березня 2025 р.); I Міжнародна науково-практична конференція «Стратегічні імперативи сучасного менеджменту в контексті реалізації глобальних цілей сталого економічного розвитку» (м. Київ, 15 жовтня 2025 р.); XXII Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми фінансової системи України» (м. Черкаси, 20 листопада 2025 р.).

7. Повнота викладення основних наукових результатів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора. Основні результати дисертаційної роботи опубліковано у 11 наукових працях, з них: 1 стаття в іноземному науковому виданні (Web of Science); 4 статті у наукових фахових виданнях України, що входять до міжнародних наукометричних баз даних; 6 праць апробаційного характеру

Статті в іноземних наукових виданнях:

1. Dubyna M., Verbivska L., Shyshkina O., Los A., Fediai Y. Innovative Development and Investment Advancement of Industrial Enterprises in Deriving Conditions of Digital Economy. *Pacific Business Review International*. 2024. Volume 17 Issue 4. Pp. 40-49 https://www.pbr.co.in/2024/2024_month/October/4.pdf

Статті в наукових фахових виданнях та виданнях, внесених до наукометричних баз даних:

2. Кальченко О. М., Садчикова І. В., Федій Я. І. Роль автоматизованих інформаційних систем у забезпеченні ефективності фінансового контролінгу підприємств. *Науковий вісник Полісся*. 2023. № 1(26). С. 154–164

<https://ir.stu.cn.ua/server/api/core/bitstreams/b9d4dafb-cd21-4a0f-94e6-a61f627565f6/content>

3. Дубина М. В., **Федяй Я. І.** Фінансові ризики інноваційного розвитку агропромислового підприємства. *Успіхи і досягнення у науці*. 2025. № 1(11). С. 922–934. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-1\(11\)-922-934](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-1(11)-922-934)

4. Федяй Я. І. Фінансовий контролінг: сутність, функції та роль в управлінні підприємством. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2025. № 3(43). С. 431–446. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-3\(43\)-431-446](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-3(43)-431-446)

5. Дубина М. В., Кальченко О. М., **Федяй Я. І.** Теоретико-прикладні аспекти функціонування та трансформації системи фінансового контролінгу агропромислових підприємств. *European Scientific Journal of Economic and Financial Innovation*. 2025. № 4(18). С. 34-47. DOI: <http://doi.org/10.32750/2025-0404>

Опубліковані праці апробаційного характеру:

6. Кальченко О. М., **Федяй Я. І.**, Данилович В. В. Управлінська звітність в системі внутрішнього фінансового контролю підприємств. *Юність науки – 2024: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства* : збірник тез доповідей XIV Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Чернігів, 24–26 квітня 2024 р.). Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2024. С. 78–80.

7. Федяй Я. І. Морально-етичні аспекти функціонування системи фінансового контролінгу на підприємствах. *Юність науки – 2024: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства* : збірник тез доповідей XIV Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Чернігів, 24–26 квітня 2024 р.). Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2024. С. 683–685.

8. Федяй Я. І. Сутність та особливості забезпечення інноваційно-інвестиційного розвитку промислових підприємств. *Фінансово-кредитний механізм розвитку економіки та соціальної сфери* : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Кропивницький, 28 листопада 2024 р. Кропивницький : ЦНТУ, 2024. С. 85–88.

9. Федяй Я. І. Сутність та особливості формування фінансових ризиків інноваційного розвитку агропромислового підприємства. *Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні* : матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, 6–7 березня 2025 року. Вінниця : ВНТУ, 2025. С. 170–171.

10. Федяй Я. І. Сутність та функції фінансового контролінгу. *Стратегічні імперативи сучасного менеджменту в контексті реалізації глобальних цілей сталого економічного розвитку* : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 15 жовтня 2025 р.). Київ : ДУІКТ, 2025. С. 674–677.

11. Кальченко О. М., **Федяй Я. І.** Особливості фінансової діяльності агропромислових підприємств. *Актуальні проблеми фінансової системи України* : матеріали XXII міжнародної науково-практичної конференції, Черкаський державний технологічний університет, 20 листопада 2025 р. Черкаси. 2025. С. 105–108.

8. Загальний висновок

Дисертаційна робота Федя Ярослава Ігоровича на тему «Формування системи фінансового контролінгу агропромислових підприємств в умовах цифрової економіки» є оригінальним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що стосується актуальної проблематики і містить оригінальні підходи до розв'язання теоретичних та практичних завдань щодо розвитку системи фінансового контролінгу агропромислових підприємств в умовах цифрової економіки.

Основні положення, висновки та рекомендації дисертації містять елементи наукової новизни, є повністю обґрунтовані та аргументовані і отримали необхідну апробацію на науково-практичних конференціях. У публікаціях здобувача знайшли відображення всі положення дисертаційної роботи. Зміст дисертації відповідає визначеній меті, поставлені здобувачем наукові завдання вирішені повною мірою, мету дослідження досягнуто. Роботу виконано державною мовою.

За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Федя Ярослава Ігоровича відповідає спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 р. № 502), наукові публікації здобувача відповідають пункту 8 постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

Дисертація Федя Ярослава Ігоровича на тему «Формування системи фінансового контролінгу агропромислових підприємств в умовах цифрової економіки» може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Головуючий
д.е.н., проф.
«25» травня 2026 р.

М.В. Дубина

Головуючий
засвідчую

М.В. Дубина

М.В. Дубина

С.М. Дубинина

05 2026 р.